

Arbejdsgiverforeningernes Opgave.

Foredrag i Nationaløkonomisk Forening den 26. Marts 1908.

Af

Alex Foss.

Naar Nationaløkonomisk Forenings Bestyrelse har indbudt en Lægmand til at udtale sig i denne Forening om et socialøkonomisk Spørgsmaal af saa relativ stor Betydning som det foreliggende, tør jeg maaske deri se et Bevis for, at Nationaløkonomeerne ikke alene interesserer sig for de Faktorer i det økonomiske Liv, som kan bestemmes med en vis videnskabelig Nøjagtighed, men ogsaa for de Faktorer, der unddrager sig en Indregistrering og Maaling. Man kan jo meget vel diskutere Arbejdsgiverforeningernes samfundsmæssige Opgave i sin Almindelighed, medens det jo maa siges at være langt besværligere at maale, hvorvidt Arbejdsgiverforeningerne opfylder de Krav, som stilles til dem, hvorvidt Arbejdsgiverne saa at sige er Pengene værd.

Til Bedømmelse heraf kan man i bedste Fald bruge Resultaterne, men en rettelig Vurdering af disse er vanskelig, fordi man ikke er i Stand til at gøre Kontraprøven. Det ligger nær for mig som Ingeniør, hvor der som her er

Tale om Vurdering af visse Kræfter, at ønske en nøjagtig Maaling af disse, men en saadan nøjagtig Maaling af Arbejdsgivernes effektive Kraftydelse kan jo ikke udføres.

En Lægmand, som læser nationaløkonomiske Arbejder, har undertiden Følelsen af, at de Videnskabsmænd, som beskæftiger sig med dette Fag, paa Grund af det mangelfulde Materiale, som staar til Raadighed, men som dog tilsyneladende fremtræder med en vis Fuldstændighed, er noget tilbøjelige til at anlægge en ensidig Bedømmelse. Det synes saaledes fristende ved statistiske og nationaløkonomiske Undersøgelser at gaa ud fra, at en Arbejder er en given Enhed, en Arbejdsgiver en anden Art af Enhed, medens Forholdet jo i Virkeligheden er det, at den ene Arbejder ikke er det samme som den anden, og den ene Arbejdsgiver heller ikke betyder det samme som den anden, med andre Ord, at der her er Tale om store kvalitative Differenser, som unddrager sig en statistisk Registrering, men som det ikke desto mindre ikke gaar an at overse.

Naar en Arbejdsgiver derfor skal udtale sig om det foreliggende Spørgsmaal, ligger det nær at tage Udgangspunktet netop fra den kvalitative Forskel og begrunde sin Opfattelse af Arbejdsgivernes Berettigelse og Ret derudfra. Ved Berettigelse tænker jeg ikke mindst paa Arbejdsgivernes økonomiske Betydning. Der er saa meget mere Anledning til at tage dette Udgangspunkt, som Modparten, Arbejderne, ofte er tilbøjelige til at bevæge sig i Abstraktioner og stille Kravet for Arbejderen ud fra rent humane Synspunkter til et stadig stigende Minimum af Goder, uden at der lægges syn-

derlig Vægt paa Ydelserne, og uden at man er tilbøjelig til at regne med den store kvalitative Forskel mellem de enkelte Mennesker. Der skal utvivlsomt paa dette Omraade endnu gøres mange Erfaringer og kæmpes mangen en Strid, inden der naas en bedre Forstaaelse, saa meget mere som det, der den ene Dag er Arbejdernes Misforstaaelse, omvendt paa Grund af den ejendommelige Vekselvirkning i Forholdet den anden Dag kan være Arbejdsgivernes.

Hele denne Betragtning fører lige ind paa Spørgsmaalet om Normalløn eller Differentiering af Lønnen. Der findes mange Fag, og det gælder særlig mange Haandværksfag, i hvilke Normallønnen har en historisk Ret. Der findes andre, som f. Eks. Jordarbejder eller visse simple Fabriksarbejder, i hvilke Kravene til Arbejderne er saa ensartede, at man føres ind paa den ensartede Løn. Under saadanne Forhold har Fagforeningerne da rettet deres Bestræbelser paa at faa fastslaaet en Normalløn, en Løn der altsaa paa en Gang er Minimalløn og Maksimalløn. Hvor stærkt man i visse Fag fastholder denne Betragtning, havdes der et Eksempel paa i den i 1907 stedfundne Skibstømrerstrejke paa de store Skibsværfter, der var lige ved at føre til en meget omfattende Lockout. Den dybeste Grund til denne Strid var Skibstømrernes Krav paa, at alle Skibstømrere skulde have samme Løn uden Hensyn til Forskel i Alder, Dygtighed eller Ydelser.

Det er imidlertid ikke alene i visse Arbejderkredse, at Normallønsprincippet søges hævdet; der findes ogsaa Arbejdsgiverkredse, hvor man foretrækker det. Dette er saaledes Tilfældet med saa store Kredse som Cen-

tralforeningerne af Mur- og Tømrermestre udenfor København, hvor Normallønnen faktisk er gennemført. For hver enkelt Provinsby i Danmark findes fastsat bestemte Timelønninger for Mur- og Tømrersvende, saaledes at der i den enkelte By betales kun en og samme Løn, uanset den indbyrdes Forskel mellem Arbejderne eller mellem deres Ydelser.

En Normalløn maa nødvendigvis være en stadig Kilde til Utilfredshed. Indenfor en Gruppe Arbejdere, som har en ensartet Normalløn, maa der altid findes nogle, der har et berettiget Krav paa en noget højere Løn end den gældende, fordi deres Præstationer er mere værd end de gennemsnitlige. Omvendt maa der findes andre Arbejdere, som i Virkeligheden ikke fortjener den Løn, de faar. Der vil saaledes være Arbejdere, som med Rette kræver Normallønnen forhøjet for deres Vedkommende, andre, hvis Præstationer virker i stik modsat Retning. Værre end dette er det, at en Normalløn nødvendigvis maa have en vis sløvende Virkning. Ved en Normalløn betales der jo ikke for Arbejdet, men for Arbejderen: den dovne faar lige saa meget som den flittige, den dumme lige saa meget som den kloge, saa at den højeste Fordel, den dygtige eller flittige vil have, er en noget større Sikkerhed for at blive i Arbejde, hvis der indtræder en Periode med delvis Arbejdsløshed. Det store Flertal af Arbejdsgivere hævder derfor med Rette, at det er af største Betydning at foretage en Differentiering af Arbejdslønnen, saa at der mere betales for Ydelserne end blot efter Arbejdernes Antal, og saa at de dygtige og flittige Arbejdere belønnes og har Udsigt til at forbedre deres Stilling. Paa store Omraader er dette Princip

ogsaa i Praksis gennemført og anerkendt fra begge Parter. Men hvor saaledes Normallønnen forlades, vil der dog fra Arbejdernes, fra Fagforeningernes Side blive rejst Krav om en Minimalløn, en lavere Grænse, som forhindrer, at Differentieringen gaar under et vist Minimum.

Som Eksempel paa et Arbejdsomraade, hvor Differentieringen og i Forbindelse dermed Minimallønnen er indført, skal jeg nævne vor Jærnindustri. Under den Forening af Arbejdsgivere, som bærer Navnet »Jærnindustriens Sammenslutning«, sorterer det aldeles overvejende Antal Maskinfabriker her i Landet, samlede i de to Foreninger »Foreningen af Fabrikanten i Jærnindustrien i København« og »Foreningen af Fabrikanten i Jærnindustrien i Provinserne«. Endvidere høre dertil Skibsværfterne, »Foreningen af Klejnsmede og Mekanikere i København«, »Foreningen af Vogn- og Beslagsmede i København«, »Foreningen af elektriske Installører i København« samt de store Vognfabriker. Det samlede Antal under disse Arbejdsgiverforeninger beskæftigede Arbejdere andrager for Tiden ca. 18000 og svarer til henimod en Fjerdedel af det Antal Arbejdere, der beskæftiges hos Arbejdsgivere, henhørende til »Dansk Arbejdsgiver- og Mesterforening«.

Efter mange og svære Kampe mellem Fagets Arbejdsgivere og Arbejdere blev der allerede for adskillige Aar siden mellem »Jærnindustriens Sammenslutning« og »Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund« indgaaet Overenskomster, som vare baserede paa det anførte Princip og har en Minimalløn, der ikke kan anses for at være særlig høj. Den Overenskomst, der første Gang blev sluttet i Marts 1902 og senere gentagne

Gange er fornyet, sidste Gang i Februar 1906 paa 5 Aar indtil Februar 1911, har en Minimalløn, der for faglærte Smede og Maskinarbejdere for Tiden er 34 Øre pr. Time og fra Juli 1908 stiger til 35 Øre for at blive staaende herpaa indtil Febr. 1911. Sammenlignes denne Minimalløn med de københavnske Bygningshaandværkeres af 50 Øre og de københavnske kommunale Arbejdsmands af 40 Øre, synes det, som om Lønnen i Jærnindustrien maatte være forholdsvis lav, men det maa erindres, at Minimallønnen alene ikke giver et Billede af Lønforholdene. Minimallønnen er den laveste Grænse, og danner som saadan Udgangspunktet for Timelønningerne og for de laveste Akkordsatser. Der arbejdes i Jærnindustrien i stort Omfang, men dog ikke udelukkende, efter Priskuranter og i Akkord. Time-lønnen svinger fra det anførte Minimum af 35 Øre igennem alle Grader indtil det dobbelte og højere; Fortjenesterne efter Priskuranter og Akkord ligger atter gennemgaaende et Stykke over Timelønningerne.

Minimallønnens Betydning er den at være Udgangspunkt for den hele Differentiering, den Grænse, under hvilken det er forbudt Arbejdsgiverne at gaa. Den bliver da Lønnen for den ringeste og mindst dygtige Arbejder i Faget. Naar denne Minimalløn ikke er for høj, betyder det, at der er en virkelig Bevægelsesfrihed indenfor Lønningerne. Under gode Konjunkturer vil de enkelte Timelønninger være i jævn Opgang, medens der under daarlige Konjunkturer er en Mulighed for en Bevægelse noget nedad, hvorved Faget bedre kan føje sig efter Konjunkturerne. »Smede- og Maskinarbejderenes Fagforening« hævder fra sin Side, at den ikke ønsker en stærk Forhøjelse af Minimallønnen, idet den

lægger Hovedvægten paa Bevægelsesfriheden, og det formentlig af 2 Grunde: 1) fordi en Normalløn jo ikke alene er en Minimalløn, men ogsaa en Maksimalløn, som fuldstændig hemmer Bevægelsesfriheden og gør Kampen staaende, altsaa tvinger Arbejdsgiverne til at modsætte sig enhver Forhøjelse, ogsaa for de bedste og flittigste Arbejdere; 2) fordi en høj Minimalløn navnlig under vanskelige Konjunkturer let kan virke til Forøgelse af Arbejdsløsheden.

Jeg tænker mig, at Arbejdsløshedsloven, som nu skal til at træde ud i Livet, maa medføre, at de Fagforeninger, som danner Arbejdsløshedskasser, efterhaanden vil lære at se Betydningen af en ikke for høj Minimalløn. Der er jo noget, som er værre end en daarlig Løn, nemlig Arbejdsløshed, og det vil næppe kunne bestrides, at naar Minimallønnen i et Fag er højt oppe, kan dette i mange Tilfælde virke til at forøge Arbejdsløsheden. Det sker maaske ikke derved, at det paagældende Arbejde bliver for dyrt, naar det udføres af den dygtige Arbejder, men fordi det bliver for dyrt, naar det skal udføres af en daarlig Arbejder. Ethvert Fag har jo sine Undermaalere, sine mindre flittige eller ubegavede Medlemmer. Naar det Løn-niveau naas, hvor saadanne Folks Arbejdsydelse bliver for dyr, maa de uvægerlig før eller senere blive skudt til Side.

Et Differentieringssystem med en forholdsvis lav Minimalløn rummer ganske vist megen Kilde til Uenighed mellem Arbejdere og Arbejdsgivere og som Følge deraf ogsaa mellem Fagforeninger og Arbejdsgiverforeninger. Hvorledes disse Uenigheder reguleres, skal jeg komme nærmere tilbage til ved Spørgsmaalet om

Mægling og Voldgift. En Forudsætning for at en saadan Regulering kan finde Sted, og at den kan virke nogenlunde tilfredsstillende til begge Sider, er en meget omhyggelig Arbejds lønstatistik. »Jærnindustriens Sammenslutning« har allerede for en Aarrække siden gennemført en saadan udførlig Statistik over hver enkelt Arbejders Løn og Fortjeneste. Det er nødvendigt at fastholde Forskellen mellem disse to Udtryk, idet jeg ved Lønnen forstaaer den Timeløn, hvortil Arbejderen er ansat, og som han erholder, naar han ikke arbejder i Akkord, medens Fortjenesten indbefatter Akkordfortjenesten, der giver et Overskud udover Timelønnen. Jærnindustrien er i Stand til at opgøre saavel for den enkelte Mand som for større eller mindre Grupper Gennemsnittet af Timelønnen og Gennemsnittet af den virkelige Timefortjeneste for et helt Aar eller Dele deraf. Indenfor andre Arbejdsgiverforeninger under »Dansk Arbejdsgiver- og Mesterforening« har man allerede tidligere gjort Tilløb i samme Retning, og der gøres nu et alvorligt Forsøg paa at gennemføre en lignende Statistik for samtlige Fag. Ogsaa fra Arbejdernes Side erkender man den store Betydning af en Statistik. Paa den i Kristiania i 1907 afholdte Fagforeningskongres blev det vedtaget at søge en Lønstatistik gennemført. Det er imidlertid ikke let for Fagforeningerne at løse denne Opgave, fordi de ikke saaledes som Arbejdsgiverne har Adgang til det nøjagtige Materiale, som findes i Lønningslister og Bøger. Fagforeningerne er henvist til at søge deres Oplysninger hos de enkelte Arbejdere, men derved er der alvorlige Kilder til Fejl, fordi mange Arbejdere

i Virkeligheden slet ikke ved, hvor stor deres virkelige Indtægt er for et længere Tidsrum. Det er kun et Mindretal af Arbejdere, som selv fører et gennemført Regnskab. Enhver Arbejdsgiver, der har med disse Forhold at gøre, vil have gjort den Erfaring, at den enkelte Arbejder ofte ikke ved, hvad hans Aarsindtægt andrager. Snarest vil derfor Fagforeningernes Statistik vise noget for lave Tal. Der er kun et Omraade, hvor Arbejdernes egen Statistik i Fremtiden vil kunne give et bedre Resultat end Arbejdsgivernes, nemlig med Hensyn til Arbejdsløsheden, forsaavidt vedkommende Fag opretter Arbejdsløshedskasser.

Den abstrakt dogmatiske Synsmaade, som Arbejderne anlægger, har intet Steds tydeligere vist sig end i Spørgsmaalet om Arbejdstiden. Kravet om en 8-Timers Arbejdsdag for alle kan jo ikke siges i sig selv at være synderlig rationelt begrundet. Ethvert menneskeligt Arbejde er jo en Sum af Tankearbejde og Muskelarbejde, hvor de to Addenter er underkastet alle mulige Variationer, lige fra 99,9 % Muskelarbejde + Tankearbejde næsten = 0, indtil 100 % Tankearbejde + 0 % Muskelarbejde. Men ikke alene Addenternes indbyrdes Forhold varierer, ogsaa Mængden og Kvaliteten er jo saa forskellig, at Kravet til Hvile umuligt kan være ens for alle. Vil man forelægge Fysiologerne det Spørgsmaal: Bør Arbejdstiden være ens for alle? vil de sikkert svare Nej. En 10 Timers Vagt som patrouillerende Politibetjent vil næppe være saa anstrængende som 8 Timers Arbejde for en Bankdirektør under en Pengekrise. En Landarbejder paa

Markarbejde bliver sikkert ikke saa anstrængt af en Arbejdstid af en vis Længde som Minearbejderen, der i liggende Stilling i en fugtig Minegang bearbejder en Kulaare. Arbejdsgiverne maa derfor med Rette sige, at de ikke kan anerkende Kravet om en ensartet 8-Timers Arbejdsdag for alle, lige saa lidt som de fra deres Side med Rette vilde kunne paastaa, at en 10-Timers Arbejdsdag passer for alle Arbejdere og for al Slags Arbejde.

Overfor Kravet om Forkortelse af Arbejdstiden, saaledes som det er rejst fra Arbejderne, maa Arbejdsgiverforeningerne nødvendigvis tage rene Hensigtsmæssighedshensyn. De maa bl. a. med Nødvendighed spørge sig selv om, hvilken Forkortelse vedkommende Virksomhed økonomisk kan taale. For de forskellige Fag vil de økonomiske Virkninger af en Forkortelse af Arbejdstiden ytre sig med ikke ringe Forskel. I et Haandværksfag, som ikke kræver synderlig Kapitalanbringelse til Produktionsmidler, kan en Forkortelse af Arbejdstiden, hvis Lønnen ikke forhøjes i samme Forhold, direkte udjævnes ved Antagelse af et større Antal Arbejdere. Indenfor visse Grænser vil en Forhøjelse af Betalingen for Arbejdsydelsen ikke med Nødvendighed følge af Arbejdstidens Forkortelse, men rigtignok kun under Forudsætning af, at Arbejderne vil udnytte den kortere Arbejdstid med forøget Energi. Allerede Kravet hertil maa medføre, at Forkortelsen kun maa ske med smaa Skridt.

Noget anderledes stiller Sagen sig i Fag, som kræver kostbare Produktionsmidler, f. Eks. omfattende Maskinanlæg, allermest hvor Arbejdet gaar Døgnet rundt. I sidstnævnte Tilfælde vilde Indførelsen af 8-

Timers Arbejdstid medføre, at der maatte arbejdes med 3 Skift i Døgnet i Stedet for med 2, og det kan vanskeligt tænkes, at dette kan ske, uden at Arbejdslønnen stiger med 50 %. Det samme vilde jo gælde Arbejdstiden til Søs, hvor Arbejdet nødvendigvis maa udføres Døgnet rundt. Indførelsen af 8-Timers Arbejdstid i Skibsfarten vilde medføre, at danske Skibe maatte have en 50 % større Besætning end udenlandske, saa længe disse ikke gør det samme Skridt. Men lige saa lidt som det kan antages, at dansk Skibsfart vilde kunne bære en saadan Byrde, lige saa lidt tør man regne med, at danske Industridrivende kunde forøge deres Arbejderantal med 50 %, uden at de vilde komme i en uholdbar Stilling overfor den udenlandske Konkurrence.

Saaledes maa Spørgsmaalet om Forkortelse af Arbejdstiden i høj Grad bero paa Udviklingen i Udlandet. Fra vor Side vil der vel kunne være Tale om at følge en saadan Bevægelse, men vanskeligt eller umuligt vilde det være at gaa i Spidsen. Det kan synes, som om de Fag, der ikke behøver at regne med den udenlandske Konkurrence, kunde tilsidesætte disse Betæneligheder. Til en vis Grad er dette ogsaa rigtigt, og Fag som Bygningsfagene er derfor ogsaa gaaet noget videre i Retning af Forkortelse end andre, endskønt de, forsaavidt de er Sæsonfag, knap har saa meget naturligt Krav paa Forkortelse som de industrielle Fag, hvor Arbejdet drives med samme Kraft Aaret rundt.

Men herved føres vi ind paa Spørgsmaalet om Forholdet mellem Arbejdsgiverforeningerne indbyrdes.

Sammenslutningen af de forskellige Arbejdsgiverforeninger i en stor fælles Forening er jo oprindelig

ingen rigtig frivillig Bevægelse, men fremtvungen ved Arbejdernes Sammenslutning. Naar nu de samlede Arbejdsgiverforeninger staar overfor det dogmatiske Krav om Forkortelse af Arbejdstiden, tvinges de til at gøre Modstand ogsaa paa Omraader, hvor Forkortelsen i sig selv lettest vilde kunne gennemføres, fordi enhver saadan Indrømmelse fra Arbejdsgivernes Side øjeblikkelig behandles som et Præcedens, ogsaa overfor Virksomheder og Fag, hvor Indrømmelsen faktisk for Tiden ikke kan gøres. Fagforeningerne kan derfor i Virkeligheden ikke gøre noget uklogere end at rejse det ensartede Krav, for hvilket der demonstreres den 1. Maj. Den Dag Fagforeningerne vilde erkende Nødvendigheden af at differentiere, vilde det blive langt lettere for Arbejdsgiverne at imødekomme Kravet om Forkortelse paa visse Omraader. Endnu mere vilde Problemet lettes, saafremt Fagforeningerne vilde erkende, at Forkortelsen kun er økonomisk forsvarlig, naar Arbejdets Pris ikke derved forhøjes, thi Arbejdsgiverne maa nødvendigvis hver i sin Bedrift spørge, om den Sum af Arbejdsydelse, som de faar for Pengene, ogsaa virkelig kan opretholdes efter Forkortelsen. Jeg ser herved bort fra de Forhold, som vi har kendt tidligere, men som næppe findes i synderlig Udstrækning mere, nemlig den rentud altfor lange Arbejdstid; thi i det store og hele vil vist ingen kunne paastaa, at Arbejderne her i Landet overanstreges, eller at de gennemsnitlig præsterer et større Kvantum Arbejde, end de kunne udholde; snarere turde det omvendte ikke være ganske sjældent.

Man møder ikke sjældent den Opfattelse i Fagforeningerne, at Formaalet med at forkorte Arbejds-

tiden er en Formindskelse af Arbejdsløsheden ved at skaffe et større Antal Arbejdere Beskæftigelse, men dette kan jo kun blive rigtigt, naar man betragter Arbejdstidens Forkortelse som et Middel til tillige at forhøje Arbejdets Pris, og naar man gaar ud fra, at en saadan Forøgelse af Arbejdets Pris uden Vanskelighed kan bæres af vedkommende Virksomhed eller af det Samfund, som skal betale Arbejdet; men at dette er praktisk muligt og gennemførligt, tillader jeg mig at benægte.

Modsætningsforholdet mellem Arbejdsgivere og Arbejdere, Arbejdsgiverforeninger og Fagforeninger har jo givet sig Udslag i stadige Kampe, og det kan undertiden synes, som om vi befinder os i et voksende Kaos, som tilsidst vil kræve Samfundets, d. v. s. Statsmagtens Indgriben. I Arbejdsgiverkredse ser man gennemgaaende ikke saa pessimistisk paa det, der foregaar. Under den tilsyneladende Forvirring foregaar der en Udvikling, som i Virkeligheden fører mod mere ordnede Tilstande.

»Dansk Arbejdsgiver- og Mesterforening« blev som bekendt dannet i 1896 og fik sin Ilddaab under den store Lockout i 1899. Det oprindelige Grundlag for Arbejdsgiverforeningen var Samvirken under Kampforhold. I en Aarrække begrænsedes Arbejdsgiverforeningens Virksomhed til at træde til, naar Forhandlingerne mellem den enkelte Arbejdsgiverorganisation og Fagforening var bristede, og Kampen brudt ud. Indenfor sine Rammer rummer Arbejdsgiverforeningen de gamle Haandværkslav og de nye Arbejdsgiverorganisationer, som havde dannet sig i de industrielle Fag og de frie Erhverv.

Endnu træffer vi indenfor Haandværkslavene ikke saa lidt af den gamle Lavsaand, som egentlig foretrækker, at Lavsmestre og Svende slutte sig sammen til Værn for de fælles økonomiske Interesser. Et Eksempel herpaa havde vi i 1907 under eller rettere forud for Arbejdsstandsningen i Bygningssnedkerfaget. Paa et vist Tidspunkt var der opnaaet Enighed mellem Mestrenes og Svendenes Repræsentanter om et Samvirke med gensidige Forpligtelser til kun at varetage hinandens Interesser. Dette søgtes opnaaet ved en Forpligtelse fra Svendenes Side til kun at tage Arbejde hos Lavsmestre. Lavet vilde da kunne have skaffet sig en Art Monopol paa Arbejdet, have sikret sig betydelige Forhøjelser i Priserne og saaledes ogsaa uden Vanskelighed have kunnet imødekomme Svendenes Krav. I sidste Øjeblik strandede denne Overenskomst paa Arbejdsgiverforeningens Modstand. Da Svendene imidlertid ikke vilde frafalde deres Krav om de alt aftalte betydelige Forhøjelser, blev Strejken uundgaelig og standsede ikke, forinden Svendene gav tabt.

Her som i andre lignende Tilfælde viser det sig, at Lavsbevægelsen ikke under de nuværende Forhold kan gennemføres, men at Mestrene vender tilbage til den Gruppering, som vel endnu i en Aarrække vil beherske Forholdene, nemlig den, der ikke stiller Fag mod Fag eller Lav mod Lav, men som deler mellem Arbejdsgiverne paa den ene Side og Arbejderne paa den anden. Efterhaanden som Fagforeningerne er blevet stærkere, og deres Virksomhed mere koncentreret og maalbevidst, samt de første og mest paa-trængende Krav fra Arbejdernes Side er blevet opfyldt, saa at det nu ikke mere saa meget drejer sig om at

skaffe lavtlønnede Arbejdere en god Løn, som at forvandle en god Løn til en bedre, er Samarbejdet mellem de enkelte Afdelinger indenfor Arbejdsgiverforeningen blevet mere og mere nødvendigt. Det er ikke længere tilstrækkeligt for Arbejdsgiverforeningen at vente, indtil en Arbejdsstandsning er udbrudt, for at træde til, den maa paa et tidligere Tidspunkt tage Affære, ikke mindst for at undgaa en Situation, hvorved det ene Fag giver efter til Skade for en Livsinteresse hos et andet Fag. Den hele Koncentration vil føre til, at de smaa Arbejdsstandsninger mere og mere falder bort. Det vil gaa paa dette Omraade som mellem Nationerne, hvor man ikke mere kender til de smaa Krige. En Krig i vore Dage kræver jo et uhyre stort Apparat, hvad der har den gode Side, at man betænker sig to Gange, forinden man begynder en Krig. Paa samme Maade er det Tryk, som nu hviler paa begge Parter for at undgaa en Arbejdsstandsning, stadig voksende. Resultatet heraf er ogsaa et stadig voksende Antal af Overenskomster mellem Arbejdsgiverforeningerne og Fagforeningerne, Overenskomster som for hver Fornyelse bliver fyldigere og ofte af længere Varighed.

Hertil hører ogsaa Bestræbelserne for Indførelse af retslige Former til Behandling af Stridigheder. Allerede ved Afslutningen af den store Lockout i 1899 søgte man at lægge Grunden til en saadan retslig Ordning, og det direkte Resultat af Lockouten blev »den permanente Voldgiftsret«. Det bør imidlertid siges, at den permanente Voldgiftsret ikke ganske har svaret til de Forventninger, man dengang utvivlsomt stillede til den. Sikkert havde man tænkt sig, at et stort Antal af de

Stridsspørgsmaal, som kunde give Anledning til Arbejdsstandsninger, vilde komme til Forhandling og Afgørelse for Voldgiftsretten. Vore Bestræbelser maa jo være rettede paa at komme bort fra de brutale Magtmidler og føre Forholdet mellem Arbejdsgiverforeningerne og Fagforeningerne ind i retslige Tilstande. Til Opnaaelse heraf vilde en Institution som den permanente Voldgiftsret kunne have faaet en stor Betydning, men saaledes er det desværre ikke gaaet. Skylden herfor maa væsentlig søges i den Overenskomst, som danner Grundlaget for Voldgiftsretten. Denne Overenskomst blev affattet under Situationens stærke Tryk og under yderst vanskelige Forhold, og man kan derfor ikke undre sig over, at den blev noget ufuldstændig. Paa den anden Side kan jeg heller ikke frikende Voldgiftsretten for at have staaet noget uforstaaende overfor den Opgave, den har at løse, idet den paa alle Maader synes at have søgt at begrænse sin Virksomhed til det mindst mulige i Stedet for at hævde sin Betydning ved at udvide Virksomheden saa meget som muligt. Jeg skal ikke driste mig til at bestride, at der for hver af dens Kendelser kan anføres gode juridiske Grunde, men alle Kendelser af denne Art bygger jo i ikke ringe Grad paa Skøn, og der er saaledes utvivlsomt Betingelser til Stede for en vis Elasticitet. Jeg skal nævne et enkelt Eksempel.

I Overenskomsten af 5. September 1899, som danner Grundlaget for Voldgiftsrettens Virksomhed, staar i Punkt 7:

»Efter Konfliktens Afslutning maa der ikke paa nogen af Siderne finde nogen Art af Boycotting Sted, hverken overfor Arbejdsgivere eller Arbejdere«.

Dette Punkt er af Voldgiftsretten blevet fortolket derhen, at det kun drejede sig om en midlertidig Bestemmelse, saaledes at forstaa, at der kun var Tale om den umiddelbart efter Afslutningen af Konflikten eventuelt stedfindende Boycotting. Jeg tror imidlertid, at Meningen med Bestemmelsen har været overhovedet at afskaffe Boycotting. Jeg ser vel, at Meningen i saa Fald er ubehændigt udtrykt, og utvivlsomt kan Voldgiftsretten forsvare sin Ret til at fortolke Punktet, som sket er, men jeg tror, at ogsaa den modsatte Opfattelse med Rette kunde have været fastholdt, idet Punkt 7 findes i den almindelige Overenskomst, som ellers kun giver Bestemmelser af almen Gyldighed, medens der som Tillæg til disse under særlig Overskrift findes anført de rent midlertidige Bestemmelser. Hvis Punkt 7 altsaa var tænkt som en ren midlertidig Bestemmelse, burde den have haft sin Plads i dette Tillæg.

Den praktiske Følge af det Standpunkt, som Voldgiftsretten har taget i dette Spørgsmaal, er bleven, at Boycotting ikke strider mod Septemberforliget, at begge Parter altsaa har fuld Frihed i saa Henseende, og at Forsøg paa at møde en Boycotting derfor kun kan ske ved Anvendelse af de rene Magtmidler, medens begge Parter er afskaaret fra at benytte Retsmidler til at forhindre Boycottingen.

Jeg skal nævne et andet Eksempel paa den permanente Voldgiftsrets stærke Begrænsning af sin Virksomhed.

Den permanente Voldgiftsret har erklæret sig ude af Stand til at paalægge den tabende Part Erstatningspligt. Men Kendelser, til hvilke der ikke knytter sig

nogen Straf for Brud, bliver praktisk talt ofte virkningsløse. Ganske vist har den vindende Part den Mulighed at kunne indklage Modparten for de almindelige Domstole, og i ikke faa saadanne Tilfælde er den indklagede faktisk blevet dømt til at betale betydelige Erstatninger, men det er en lang og sen Vej, som derfor kun undtagelsesvis benyttes.

Jeg skal anføre et Eksempel paa, hvor virkningsløse den permanente Voldgiftsrets Kendelser saaledes kan blive.

Da de københavnske Bygningssnedkere i 1907 havde erklæret Strejke, blev de af Arbejdsgiverforeningen indklaget for den permanente Voldgiftsret, der erklærede Strejken for ulovlig, fordi der ikke var givet det i Septemberforliget betingede Varsel. Voldgiftsrettens Kendelse havde imidlertid ingensomhelst Virkning paa Bygningssnedkerne, der fortsatte Strejken og syntes at betragte Kendelsen som dem ganske uvedkommende. Men var der noget, som Septemberforliget og den permanente Voldgiftsret skulde sikre imod, var det jo netop Udbrud af Arbejdsstandsninger uden tilbørligt Varsel. Ganske vist har den permanente Voldgiftsret i saadanne Tilfælde idømt den tabende Part Bøder paa højst nogle Hundrede Kroner, men for en nogenlunde velbeslaet Fagforening er en Udgift af denne Størrelse ganske betydningsløs. Heller ikke er det muligt at forstaa, med hvilken Ret den permanente Voldgiftsret ikender Bøder, naar den ikke anser sig for berettiget til at idømme Erstatning.

Jeg skal nævne et tredje Eksempel paa, hvor begrænset den permanente Voldgiftsret opfatter sin Virksomhed.

Efter den store Bygningssnedkerstrejke sidste Efteraar indklagede Arbejdsgiverforeningen »de samvirkende Fagforbund« for Brud paa Forliget af 5. September 1899, som nemlig paabyder hver af de kontraherende Parter at holde sig neutral, naar Modparten er kommen i Strid med en udenforstaaende Forening. Da nu Bygningssnedkernes Fagforening ikke hører under de samvirkende Fagforbund, vilde en Understøttelse fra de samvirkende Fagforbund som saadan eller fra en af dens Underafdelinger, ydet til Bygningssnedkernes Fagforbund, være et Neutralitetsbrud. Arbejdsgiverforeningen mente at have Bevis for, at der forelaa en Række saadanne Brud. Under den ret omfattende Procedure blev saaledes bl. a. følgende Forhold oplyst:

Bygningssnedkernes Fagforening er stærkt sammenknyttet med en anden kooperativ Virksomhed, som hedder »Bygningssnedkernes Aktieselskab«. Disse 2 Virksomheder har fælles Kontor og delvis fælles Bestyrelse; ingen kan være Medlem af Aktieselskabet uden at være Medlem af Fagforeningen. Det blev under Vidneførselen oplyst, at Fagforeningen havde faaet en omfattende Pengeunderstøttelse fra Aktieselskabet, samt at et Medlem af Strejkekomiteen var Medlem af Aktieselskabets Repræsentantskab. Nu blev det endvidere ved Vidneførselen oplyst, at Snedkerforbundet, som hører til de samvirkende Fagforbund, og som derfor i Følge Septemberforliget var forpligtet til at holde sig neutral og til ikke at understøtte Bygningssnedkerne, midt under Strejken havde laant 10000 Kr. til Bygningssnedkernes Aktieselskab. For Voldgiftsretten erklærede Snedkerforbundets Formand imidlertid at være ubekendt med, at Aktieselskabet havde støttet eller vilde støtte

Fagforeningen ved Laan eller paa anden Maade ved Pengeydelse, og forklarede derhos, at Anmodningen fra Bygningssnedkernes Aktieselskab første Gang fremkom allerede om Foraaret forinden Strejkens Udbrud. Om dette Klagepunkt udtalte den permanente Voldgiftsrets Kendelse følgende:

»Da det saaledes ikke har kunnet oplyses, at de to Laangivere har været bekendt med, at de faktisk vilde komme til at støtte de Strejkende ved Ydelsen af Laanene, og da det heller ikke overfor Motivering af Laanbegæringerne med Sikkerhed tør siges, at den Omstændighed, at Laanene begæredes under Strejken, og at der bestod et nært Forhold imellem Aktieselskabet og Fagforeningen, burde have gjort dem klar over, at Laanene vilde blive benyttede til at støtte Strejken, har Voldgiftsretten, om den end havde fundet det heldigere, hvis Laangiverne nøjere havde overvejet og undersøgt Sagen, inden de tog Bestemmelse om Ydelsen af Laanene, fundet det betænkeligt at statuere, at Tapetsererforeningen og Snedkerforbundet med Bevidsthed ved Laangivningen har støttet de Strejkende paa en saadan Maade, at de maa anses som skyldige i Overtrædelse af den citerede Bestemmelse i Overenskomsten«.

Det vil let ses, at denne Kendelse er meget hensynsfuld. En hensynsfuld Kendelse har den gode Side, at man er nogenlunde sikker paa, at ingen uskyldig bliver dømt, men det synes mig, at en Institution som den permanente Voldgiftsret, hvem der ved særlig Lov er tillagt Ret til Afhøring af Vidner, har en Opgave, som er endnu vigtigere end at befri de uskyldige, nemlig at ramme de skyldige. I det store og hele blev Sagens Udfald derfor en Række »Frikendelser af Mangel paa Bevis«, hvorved den permanente Voldgiftsret godtgjorde sin Afmagt til at faa Spørgsmaal af denne Art virkelig opklarede. Men Resultatet heraf

bliver da, at baade Arbejderne og Arbejdsgiverne vises tilbage til at benytte Magtmidlerne. Af lutter Ængstelig-
 ighed for ikke at have tilstrækkelig kraftige Beviser
 overfor den skyldige henvises Parterne til Fremgangs-
 maader, som medføre, at i Virkeligheden et langt større
 Antal uskyldige er udsat for at blive ramt.

Jeg har dvælet saa længe ved Spørgsmaalet om
 den permanente Voldgiftsret, fordi jeg betragter det
 som en Hovedopgave for Arbejdsgiverforeningen at
 bringe Forholdet til Arbejderne ind under retslige Former.
 Da der i denne Henseende kun har kunnet udrettes saa
 lidt gennem Septemberforliget og den permanente Vold-
 giftsret, har Arbejdsgiverforeningen maattet søge Maalet
 naaet gennem Særoverenskomster, afsluttede mellem den
 enkelte Arbejdsgiverorganisation og den enkelte Fag-
 forening, med dertil knyttede Voldgiftsregler. Denne
 Bevægelse er i stadig og stærk Vækst. De bedst
 udformede Voldgiftsregler kræver, at et opstaaet
 Stridsspørgsmaal gennemgaar mindst 2, ofte 3 Stadier,
 nemlig først et Mæglingsstadium, derpaa et Forhand-
 lingsstadium mellem de to Modparters Bestyrelser og
 tilsidst en Voldgift. Voldgiften kan da enten være
 obligatorisk eller frivillig. Der er fra begge Sider Til-
 bøjelighed til ikke i for stor Udstrækning at indføre
 tvungen Voldgift. Naar altsaa Mæglings- og Forhand-
 lingsstadiet maatte være forløbet resultatløst, er i Følge
 mange Overenskomster Parterne frit stillede og kunne
 vælge, hvorvidt de i det paagældende Tilfælde vil lade
 Sagen gaa til Voldgift eller ikke. Stridsspørgsmaalet
 er jo i mangfoldige Tilfælde af økonomisk Art, og det
 kan have sin store Betænkelighed for begge Parter,
 baade for Arbejdsgiverne og for Arbejderne, at lægge

en Afgørelse af denne Natur i Hænderne paa Tredjemand, fordi en saadan Afgørelse enten i sig selv har stor Rækkevidde eller gennem sine Konsekvenser kan faa det. Det er jo vanskeligt at overlade Tredjemand paa den ene Side at fastslaa, hvad en Arbejdsgiver skal have Raad til at betale, paa den anden Side, hvad en Arbejder skal være forpligtet til at arbejde for. Dette bliver saa meget betænkeligere for Parterne, som det faktisk er vanskeligt at finde saadanne Opmænd i Voldgiftssagerne, som paa samme Gang er tilstrækkeligt kyndige og fuldt uafhængige. Man vil i Reglen være afskaaret fra at vælge Opmænd fra Arbejdsgivernes eller Arbejdernes Kredse, og vælges der udenfor disse Kredse, udsætter man sig for at faa Opmænd, som savne Forudsætninger for at kunne trænge til Bunds i Spørgsmaalet og derfor lader sig lede af mere formelle Betragtninger eller maaske endog bygger Kendelsen mere paa Følelser end paa en koldblodig og uafhængig Vurdering.

Som Eksempel paa Overenskomster, der ikke har tvungen Voldgift, skal jeg nævne Jærnindustriens. Disse Overenskomster har tvungen Mægling og tvungen Forhandling, men naas der ad denne Vej ikke til Enighed, staar det begge Parter frit, hvorvidt man vil underkaste sig Voldgift. I mange andre Overenskomster indenfor Arbejdsgiverforeningen er Voldgiften dog tvungen, forsaavidt det drejer sig om Strid om Forstaaelse af en bestaaende Overenskomst. Endelig findes der Voldgiftsregler, der henviser et hvilket som helst Stridsspørgsmaal, det være sig om Løn eller andre Punkter, til Afgørelse ved Voldgift.

Til Belysning af, hvorledes »Voldgiftsreglerne«,

17 Organisationer og Enkeltvirksomheder	Mægling eller lign. Forhandling		Voldgiftssager			Antal Arbejds- givere
	Uafgjort		Afgjort ved Forlig	Afgjort ved Kendelse	Afvist	
	Afgjort					
Bogtrykkerforeningen i København ...	>	>	>	83	>	79
Entreprenørforeningen i do.	28	21	5	21	1	74
Foreningen af Fabrikaer i Jern- industrien i København	111	>	>	4	>	44
do. do. do.		>	>		>	
do. i Provinserne	201	>	>	6	>	86
Kleinmedemester- og Mekaniker- foreningen i København	32	>	>	1	>	96
A/S Burmeister & Wain's Maskin- og Skibsbyggerier	65	>	>	2	>	1
A/S Københavns Flydedok og Skibsværft	45	>	>	1	>	1
A/S Helsingørs Jernskibs- og Ma- skinbyggeri	54	>	>	>	>	1
Mur- og Stenhuggerlavet i København	152	>	>	228	>	203
Skræftermestrene i Jylland og Fyn	34	>	>	6	1	12:
Snedkerlavets Bygnings-snedkerafdeling i København	3	>	19	382*)	1	149
do. Møbelsnedkerafdel. i Kbh.**)	>	>	5	75	7	182
Snedkermestrene i Østifterne	39	>	>	8	>	242
do. i Jylland	46	6	41	5	>	242
Tømmerlavet i København	>	>	26	162	9	170
Vognmandsforeningen i København...	88	2	6	>	1	175
Malerlavet i København	41	3	43	82	2	459
	939	32	145	1066	22	2325

*) Tallet indeholder måske ogsaa Afgørelser af Prissager, altsaa ikke egentlige Voldgiftssager.

**) Et særligt Prisdvalg har fra 1/10 06—31/1 07 behandlet 144 Sager om Priser paa Møbler. Heraf blev 135 afgjort.

som de almindelig kortelig betegnes, virker, skal jeg anføre en lille, af Arbejdsgiverforeningen for nylig tilvejebragt Statistik for Femaaret 1903—07 over faglige Stridsspørgsmaal, behandlede i Henhold til Fagenes Voldgiftsregler. (Se Tabellen Side 359).

Foretager man en Sammenligning mellem de enkelte Grupper, viser det sig, at medens indenfor Jærnindustrien saa godt som alle Afgørelser er truffet ved Mægling og kun gennemgaaende faa er gaaet til Voldgift, er i visse andre Fag, f. Eks. Mur- og Tømrerlavene, det aldeles overvejende Antal Sager afgjort ved Voldgift. Dette beror til Dels paa, at vedkommende Fag paa Forhaand benytter Voldgiftsretten til at afgive Skøn over saadanne Priser, som ikke er tilstrækkeligt specificerede i den for Faget gældende Priskurant.

Statistiken viser en stærk Stigning i Antallet af de Sager, der behandles efter Voldgiftsreglerne. Jeg skal til Belysning heraf anføre nogle Tal, der vedrører »Jærnindustriens Sammenslutning«:

Mæglingssager

i Henhold til »Jærnindustriens Sammenslutning«s Overenskomster med Fagforeningerne:

Aar	Antal Mæglingssager
1902	11
1903	33
1904	48
1905	100
1906	147
1907	182
Tilsammen...	521

Det vil altsaa sige, at Jærnindustrien er naaet til i 1907 at have en Mæglingssag hver anden Dag i Aaret.

Spørges der nu om, hvad der da forstaas ved en Mægling, maa der svares, at det er en hvilkenksomhelst Strid mellem en Arbejdsgiver og en eller flere Arbejdere, som ikke har kunnet jævnes mellem Parterne selv, og ved hvilken en af Parterne paakalder Organisationernes Medvirkning. Det kan dreje sig om et Lønspørgsmaal, om et uberettiget Afdrag i Lønnen, om uberettiget Forsømmelse af Arbejdstiden eller et hvilketsomhelst andet Forhold. Naar der da indkommer en Klage enten fra vedkommende Fagforening til »Jærnindustriens Sammenslutning« eller omvendt, udmelder hver af Organisationerne sin Mæglingsmand. De 2 Mæglingsmænd giver Møde paa det paagældende Arbejdssted, hvor Sagen forhandles og søges oplyst. Det er da Mæglingsmændenes Opgave at søge at medvirke til en Overenskomst mellem Parterne i det Omfang, som de hver for sig anser sig for berettiget til, uden at hverken Arbejdsgiverorganisationens eller Fagforeningens Rettigheder krænkes. Naas der ikke Forlig ved et Mæglingsmøde, kan Sagen henvises til Forhandling mellem Bestyrelserne, forsaavidt en af Parterne ønsker det. Det er derfor kun et vist Procentantal af Sagerne, der kommer til videre Behandling paa denne Maade. Først naar Enighed heller ikke her opnaas, opstaar Spørgsmaalet om, hvorvidt en eller begge Parter ønsker at henvise Sagen til en Voldgift. Det er imidlertid indenfor Jærnindustrien kun et meget ringe Antal Sager, der paa denne Maade gaar til Voldgift. Af de 182 Klager, der i 1907 var rejst og behandlede ved Mæglingsmøder, gik kun 3 til Afgørelse ved Voldgift.

Som det vil ses, er det et ikke ringe Apparat, som en Arbejdsgiverorganisation maa holde i Virksomhed. Til nærmere Belysning skal jeg anføre, at Forretningsudvalget for »Jærnindustriens Sammenslutning« i Løbet af 1907 har deltaget i ca. 100 Møder. Samtidig var det Antal officielle Skrivelser, som Sammenslutningens Kontor udsendte i Sager vedrørende Organisationerne 1400 med et Sideantal af 1800. Til Behandling af alle disse Sager, til Udarbejdelse af Statistik etc., kræves med Nødvendighed en Stab af Embedsmænd. Arbejdet er stadig voksende. Jo mere vi kommer bort fra de store Arbejdsstandsninger til en permanent Samvirken mellem Parterne under Overenskomstformer, desto mere vil det være nødvendigt at lægge Arbejdet over paa lønnede Embedsmænd. Dette gælder i stadig stigende Grad alle under Arbejdsgiverforeningen hørende Virksomheder.

Det vil delvis fremgaa af det allerede sagte, at der indenfor Arbejdsgiverforeningen ikke er synderlig Sympati for Bestræbelser, der gaa ud paa at sætte Statsmagten i Bevægelse for at regulere Forholdene mellem Fagforeningerne og Arbejdsgiverorganisationerne. Det maa ganske vist erkendes, at almindelige Voldgifter lider af betydelige Skrøbeligheder. Det er en Ulempe, at Voldgiftsmændene er Parternes egne Tillidsmænd; derved kommer de mere til at fungere som Parternes Advokater end som Dommere. En almindelig Voldgift har derfor i Virkeligheden kun en Dommer, nemlig Opmanden. Naar man ikke destomindre nærer Frygt for Voldgiftsinstitutioner, som indføres ved Lov, er det af Frygt for, at det ved disse vil blive endnu vanskeligere at skaffe uafhængige Opmænd, end

Tilfældet alt er ved de bestaaende Voldgifter; man frygter for, at der til saadanne Hverv vil blive valgt stærkt politisk interesserede Personer, som med deres bedste Vilje ikke ville være i Stand til at dømme uhildet i de paagældende Sager, og at Parterne skulle blive tvungne til at underkaste sig Voldgift i Spørgsmaal, som efter deres Natur slet ikke egne sig til at afgøres ved Tredjemands Skøn.

Den Udvikling, jeg her har søgt at skildre, kunde synes saa langt fra at pege paa en Differentiering, at den snarere gaar i Retning af en Unificering, en Op-hævelse af den enkeltes Frihed. Til en vis Grad er dette ogsaa Tilfældet, idet Arbejdsgiverne maa bøje sig for en Bevægelse, som andre Kræfter, der er stærkere end de, har sat i Gang, men ret beset er Arbejdsgivernes Opgave ved at organisere sig i Foreninger, at bygge et Værn, bag hvilket den enkelte Arbejdsgivers Dygtighed har Udsigt til at udfolde sig i størst mulig Frihed og Ro. Utvivlsomt kan Arbejdsgiverne her i Danmark ogsaa nok trænge til nogen Ro, saa at de kan samle deres Kræfter paa Udviklingen hver af sit Fag og af sin Bedrift. De sociale Kampe, som vi har gennemgaaet, har næppe været til Gavn for Udviklingen af Arbejdsgiverens Selvstændighed og faglige Dygtighed. De mange og vanskelige Kampe med Arbejderne virker hemmende og trykkende, og stiller Krav til Arbejdsgiveren, som ikke altid kunne falde sammen med dem, som Virksomheden udadtil kræver. Og det er jo ikke nok for Trivselen af Industri og Haandværk, at vi have tilstrækkeligt dygtige Arbejdere; vi kunne

lige saa lidt undvære dygtige Arbejdsgivere. Vi have set, hvorledes Landbrugets Arbejdsgivere efter den store Krise, som ramte Landbruget i 70erne, formaaede at rejse sig. Men naar vort Landbrug under vanskelige Forhold har formaaet at hævde sig og gør betydelige Fremskridt, fortjener det at fremhæves, at dette skyldes Landbrugets Driftsherrer og deres Dygtighed. Vi staa i Øjeblikket i en anden Art af Krise, om hvilken det vist ikke vilde være urigtigt at sige, at den ikke er uden Forbindelse med Fagforeningsbevægelsen, thi Fagforeningsbevægelsen har maattet føre til et betydelig forøget Forbrug, som ikke har kunnet andet end svække Opsparingen af Pengemidler og Erhvervelsen af Produktionsmidler. De forøgede Krav til større Goder og bedre Boliger har sikkert ikke været ganske uden Evne til at paavirke og fremkalde Byggespekulationen. Under det Tilbageslag, som vi nu lider under, trænger vi i høj Grad til dygtige Arbejdsgivere i Industri og Haandværk som i Skibsfart. Det maa blive en vigtig Opgave for Arbejdsgiverforeningen at skaffe de paagældende producerende Fag Ro og den dygtige Arbejdsgiver Frihed til at kunne udvikle sig i Læ af den Beskyttelse, som Arbejdsgiverforeningen kan skaffe ham. Naar Arbejdsgiverforeningen kan løse denne Opgave, er det ikke alene i Arbejdsgivernes, men fuldkommen saa meget i Arbejdernes, i Virkeligheden i det hele Samfunds Interesse.

Foredraget efterfulgtes af en Diskussion, hvoraf vi gengive nedenstaaende Udtalelser:

Arbejdsløshedsinspektør Th. Sørensen omtalte Arbejdsgiverorganisationernes Forhold til Arbejdsløsheden og Bestræbelserne for at forebygge og begrænse denne. Taleren havde paa sine Møder med Arbejdsløshedsnævnet rejst Spørgsmaalet om, hvad der kunde udrettes gennem Arbejdsanvisningskontorer. Det var klart, at en Arbejdsanvisning, der sættes i Gang af Arbejderne, helst maatte have Samarbejde med Arbejdsgiverne for at give et godt Resultat. Taleren vilde spørge Indlederen, om der var nogen Mulighed for et saadant Samarbejde. Tidligere lod det sig ikke gøre, men Betingelserne stillede sig formentlig gunstigere nu, da Arbejdsløshedskasserne var »neutrale«. Troede Indlederen, at Arbejdsgiverne vilde søge disse neutrale Kassers Anvisningskontorer?

Indlederen kunde selvfølgelig ikke udtale noget bestemt angaaende det rejste Spørgsmaal, men han var tilbøjelig til at tro, at der ikke vilde være noget i Vejen for et Samarbejde som det af Arbejdsløshedsinspektøren omtalte. Teoretisk var der intet derimod at indvende, og Taleren mente ogsaa, at det vilde gaa i Praksis.

Kontorchef Aage Sørensen fandt Anledning til at fremdrage en Side af den danske Arbejdsgiverorganisationens Virksomhed, som Indlederen havde forbigaaet. Det var Organisationens Forhold til Ulykkesforsikringen. Imod Princippet i Loven af 1897 kunde man indvende, at Arbejdernes Krav paa Erstatning kunde blive illusorisk i Tilfælde, hvor den paagældende Arbejdsgiver viste sig insolvent. Der var jo ingen Forsikringstvang. Denne Indvending vilde have haft stor Vægt, hvis ikke netop Arbejdsgiverforeningerne havde begyndt at udfolde sig paa det Tidspunkt, da Loven traadte ud i Livet. Arbejdsgiverorganisationen dannede da en Ulykkesforsikring -- den største i Norden, og ved Siden af denne gensidige Forening oprettedes der flere andre i de enkelte Fag. Denne Forsikringsvirksomhed havde utvivlsomt bidraget ikke lidet til at samle Arbejdsgiverne i en Korporation. I Forbindelse end hvad

der var fremdraget af Indlederen var det værd at lægge Mærke til, at uagtet Arbejdsgiverforeningen efter sin Oprindelse havde sin Spids rettet imod Arbejderne, havde den dog i høj Grad virket til Gavn for disse under den Situation, som skabtes ved Loven af 1897.

Generaldirektør Rubin var ikke enig med Indlederen med Hensyn til hans Udtalelser om Arbejdslønnens Egalisering eller Differentiering. Paa dette Punkt var den nye Tid jo netop en Frigørelsestid; tidligere havde man delvis haft faste Takster, men man havde efterhaanden arbejdet sig bort fra Ensartetheden paa Arbejdslønnens Omraade. Tendensen gik i Retning af Funktionarisme ogsaa indenfor den private Erhvervsvirksomhed, og dermed fulgte en vis Egalisering af Lønnen. Altsaa baade Fortid og Fremtid pegede mod en større Egalisering end den, der nu krævedes fra Arbejdernes Side. Og hvad var det, Fagforeningerne her kæmpede for? Det var kun en Minimalløn, ikke samme Løn for alle. Det var galt at sige, at Kravet gik ud paa, at man skulde betale Arbejderne og ikke Arbejdet; men det var ganske vist rigtigt fra det Synspunkt, at det gjaldt om at skaffe Arbejderne Vilkaar, der ligge lidt over Fattighus-Niveauet. Fagforeningernes Lønpolitik førte — ligesom Funktionarismen — til, at Lønnen normaliseres i Overensstemmelse med hvad der efter Tidens Forhold er rimeligt indenfor det sociale Lag, vedkommende tilhører. — Paa Arbejdstidens Omraade var det svært at differentiere, her beroede saa meget paa det samfundsmæssige, paa Tradition og Sædvane (England—Frankrig). — Naar Indlederen talte om en Forbindelse mellem Fagforeringspolitiken og Byggespekulationen, maatte det ikke overses, at man i stort Omfang havde spekuleret i Byggeforetagender, som ikke var paakrævede. — Med Hensyn til den permanente Voldgiftsret forstod Taleren meget vel, hvorfor den havde begrænset sig saa meget som muligt; det var af samme Grund som naar f. Eks. Haager-Konferencen havde givet et saa magert Resultat. — nemlig for dog at bringe noget. For den ene som for den anden gjaldt det, at hvis den gik for vidt, vilde den sprænges. Den permanente Voldgiftsret var en saa farlig Institution, at den var henvist til at vokse sig stærk og være uhyre forsigtig i sin Opvækst.

Indlederen replicerede til den sidste Taler, idet han navnlig gjorde gældende, at hvis Løn-Egaliseringen indenfor Embeds- og Funktionærstanden skulde kunne sammenlignes med den af Fagforeningerne krævede Egalisering, maatte der eksempelvis være samme Løn for Landsbylærere som for Universitetsprofessorer, samme Løn for alle Kontorfolk fra de højeste til de laveste Grader osv. — Med Hensyn til Sammenligningen mellem den permanente Voldgiftsret og Haager-Konferencen skulde Taleren være tilfreds, om den første blot havde givet tilsvarende Resultater som den sidste. Det, som Taleren klagede over, var Rettens fuldstændige Mangel paa Vækst.